

Qui succeirà Joan Carles de Borbó?

Felip V, de tan funest record als Països Catalans, promulgà el 10 de maig del 1713 la llei sàlica, que impedia les dones accedir a la corona, tot i que en cas d'absència d'hereu masculí valien les línies femenines. Aquest reglament filipista, però, fou modificat per Ferran VII el 1830, amb el propòsit que pogués regnar Isabel II, origen del conflicte carlí, que sotragà el segle XIX espanyol. Ferran VII, tanmateix, es mostrà extremadament caut a respectar la Pragmàtica Sanció que el seu avi Carles III promulgà el 23 de març del 1776. Aquesta llei, esdevinguda llei dinàstica per excel·lència, afectava totes les classes socials i pretenia evitar els matrimonis entre no iguals. La Pragmàtica, doncs, prohibia expressament als reis i infants contraure matrimoni amb persones de condició inferior. Modificada parcialment el 1783, 1787, 1788, 1790, 1792, 1793, 1798 i, definitivament, per la Reial Cèdula d'1 de juny del 1803, s'ha mantingut vigent fins a la promulgació del codi civil del 1888 pel que fa al ciutadà corrent, no així al de sang blava, i continua vigent per a la reialesa i grans deses d'Espanya. Precisament, la Constitució del 1876 acata la Pragmàtica en el seu article 56. Llei de lleis borbònica, ha estat respectada per totes les branques –isabelines i carlines– de la família amb drets a la corona i tot aquell que l'ha infringit ha perdut, ell i els seus descendents, la condició de príncep i infant.

Per què, doncs, Joan Carles de Borbó esposà Sofia de Schleswig-Holstein-Sondburg-Glücksburg? Per què el seu pare, l'etern aspirant, es casà amb una cosina seva? *Dura lex sed lex* diuen els antics, tocava complir la tradició i així ho feren. Pel camí restaren les altres línies, sobretot la de Jaume de Borbó, obligat pel seu pare Alfons XIII a renunciar a la corona perquè era sordmut, però, sobretot, casat amb una no igual per desplaçar-lo de la successió.

Ho obliden a l'empara de Franco. Només en nom del Generalíssim, que l'instaurà i no el restaurà, s'entén el 'borboneo' –paraula encunyada per l'expresident espanyol Adolfo Suárez– que practica la nissaga borbònica regnant. La Pragmàtica Sanció del 1776 permeté el seu accés al tron, però ara, sense cap pudor, hi renunciem. S'obre, doncs, la possibilitat que altres branques col·laterals reivindiquen els seus drets de sang, sense oblidar, però, que la Pragmàtica del 1776 mai no ha estat derogada.

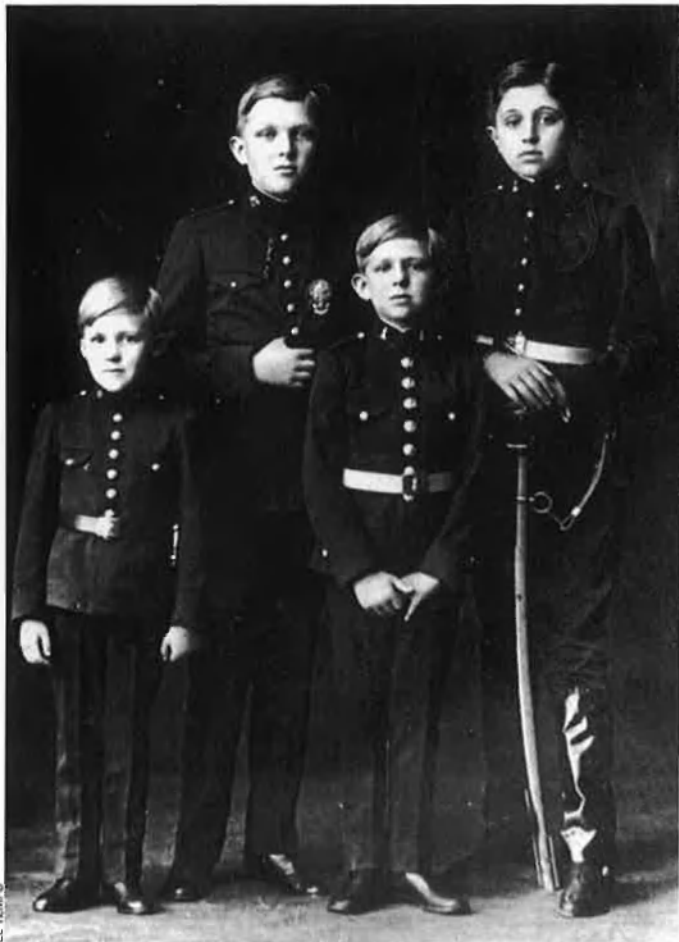
Joan de Borbó ja s'encarregà de recordar aquest fet a l'aleshores ministre de Justícia Antonio de Oriol quan el fill de Jaume, Alfons de Borbó i Dampierre, es casà amb la néta de Franco Carmen

Martínez-Bordiú, i reclamà la successió. Joan de Borbó replicà que el seu germà s'havia casat –segons la Pragmàtica del 1776– amb una persona “*a todas luces de rango inferior*”.

Així, encara que silenciats per la casa reial, els matrimonis contrets pels fills de Joan Carles i Sofia els aparten definitivament de la successió, inclosa la descendència, sigui nen o nena. Joan Carles calla, precisament ell que tant deu a la llei del seu avantpassat, però alhora atorgà a les seves filles, que han perdut la seua condició d'infantes, la dignitat de duquesses, de Lugo i de Palma de Mallorca, respectivament, com és ús comú en aplicació de la Pragmàtica, títols personals i intransferibles, inferiors en rang al d'infanta d'Espanya, que no poden ostentar els seus corresponents consorts.

Exclusions històriques. La Pragmàtica fou aplicada per primer cop el 1759 a Lluís de Borbó i Farnese, germà de Carles III, pel seu matrimoni desigual amb Teresa de Vallabriga, que rebé en compensació el títol de comte de Chinchón. Lluís havia menyspreat una brillant carrera eclesiàstica, perquè havia estat nomenat cardenal amb només vuit anys. La Pragmàtica fou aplicada sense cap escrúpol a les filles de l'infant Francesc de Paula, germà de Ferran VII: la major, Isabel Ferranda Lluïsa de Borbó, es casà morganàticament amb un polonès, el comte Ignasi Gurovski, que després de fer-li vuit fills l'abandonà; Lluïsa Teresa es casà desigualmente amb José María Osorio de Moscoso y Carvajal, duc de Sessa, i tingué tres fills; la petita, però, Josepa –*doña Pepita*– perdé el cap per un cubà d'origen català, José Güell y Renté, que li féu dos fills i després fugí amb una trapezista. Germans d'elles eren els infants Francesc d'Assís, rei consort pel seu matrimoni amb Isabel II però no pare dels seus fills, i Enric, el “*revolucionari*”, casat morganàticament amb la valenciana Helena de Castellví i Shelly i, per tant, també apartat de la successió.

No era tampoc aliena la Pragmàtica a les altres línies borbòniques, inclosa la carlina, generada per la intransigència de Carles Maria Isidre, germà de Ferran VII, de reconèixer la neboda reina. Carles Maria Dolors (Carles VII) no

A l'esquerra, els fills d'Alfons XIII, d'Arnau, d'Alfonso i de Jaume. Alfons i Jaume quedaren exclosos de la successió pels seus matrimonis desiguals. A la dreta, Joan de Borbó amb la seva esposa, Maria de la Mercè. El pare de Joan Carles va seguir escrupolosament la Pragmàtica.

EL TEMPS

aplicà la Pragmàtica, sinó que anà més enllà i considerà la seua filla Elvira morta en vida per escapar amb Carlo Folchi, un pintor casat que li féu tres fills. El carlisme, desactivat des del 1876, s'escindí en altres branques: la històrica desaparegué el 1936 (els descendents d'Elvira, avui a Roma i Nova York, ja no compten); Xavier de Borbó-Parma esdevingué cap de la casa carlina. La branca d'una altra filla de Carles VII, Blanca, restà descartada en contraure els fills, Carles Pius i Francesc Josep, matrimonis morganàtics.

Però les exclusions més transcendents en la història de la casa de Borbó foren les dels dos fills majors d'Alfons XIII, Alfons i Jaume: Alfons, príncep d'Astúries i afectat per l'hemofília que li transmeté la seva mare, es casà el 1933 amb la cubana Edelmira Sampedro-Ocejo, per la qual cosa fou apartat de la successió a l'exili —segons la Pragmàtica— i convertit en duc de Covadonga (aleshores imperava la II República). Divorciat del primer matrimoni, contragué segones núpcies amb

la també cubana Marta Rocafort. Denuncià les maniobres del seu pare per apartar-lo de la primogenitura i aspirà a actor de Hollywood, però morí en accident de trànsit a l'eixida d'un cabaret de Florida el 1936. El seu record s'efumà del tot? Doncs no! L'edició valenciana del diari *El País* recollia el 8 de maig passat un article signat per Ignacio Carrión, que afirma haver trobat a San Diego (Califòrnia) un descendent del príncep d'Astúries i la seva primera esposa. L'individu en qüestió, de nacionalitat suïssa i que signa Bourbon, si fos així, seria el descendent per línia de primogenitura directa d'Alfons XIII. El 1984 ja féu aparició als mitjans, aleshores es feia dir Alfonso de Borbón y Apodaca, i no demana —diures i porta una vida modesta al seu pis de San Diego.

El cas de Jaume és més complicat. Sordmut, no gaudí del favor del seu pare; casat amb una aristòcrata però no igual, Emanuela de Dampierre, caigué sobre ell tot el pes de la Pragmàtica, que el relegà a duc de Segòvia (com

veieu, tots els infants afectats per la Pragmàtica acaben ducs). El matrimoni tingué dos fills, Alfons i Gonçal: el primer es casà amb Carmen Martínez-Bordiú Franco, mentre que el segon portà una atzarosa vida, amb tres matrimonis (Carmen Harto, Mercedes Licer i Emanuela Pratolongo) i una filla extraconjugual, Estefania, reconeguda per una exclusiva d'*Hola*. Del matrimoni Borbó i Martínez-Bordiú nasqueren Francesc (mort en accident de trànsit) i Lluís Alfons (actual cap de la casa de Borbó i hereu de la corona de França).

La llei no derogada. Hom apel·la a la Constitució del 1978 per reivindicar la derogació de la Pragmàtica del 1776. No és, precisament, la carta magna sinó el desig de Franco, que el 1947 s'inventà un regne *ex novo*, el d'Espanya, inexistent fins aleshores, però sense rei. Franco es reservà la potestat de nomenar successor, que havia de ser "espanyol d'estirp règia, home, major de trenta anys i de religió catòlica. Així, li

Carles III promulgà el 23 de març del 1776 la Pragmàtica Sanció, que pretenia evitar els matrimonis entre ne iguals.

Breus

El Principat ja té nou mapa de centres penitenciaris

El Govern de la Generalitat de Catalunya va presentar el dimarts 28 de juny el pla definitiu d'equipaments penitenciaris. Segons aquest pla es construiran cinc nous centres penitenciaris i se'n remodelaran d'altres, de manera que, a la fi de l'any 2010, el Principat comptarà amb un total d'onze centres de compliment i sis de règim obert. El pla d'equipaments penitenciaris es va presentar envoltat de polèmica, sobretot per la decisió de construir una presó a Tàrraga, en substitució del projecte inicial de fer-ho a la Segarra, i també per la intenció de la Generalitat que la presó Model de Barcelona continuï acollint presos preventius.

Catalunya, sotscampiona del món de korbball

Finalment no es va poder superar Rússia, que assolí el primer lloc, però Catalunya va fer igualment història o es va proclamar, el passat 26 de juny, a Ghent (Bèlgica), sotscampiona de la Copa del Món Universitària de Seleccions Nacionals de korbball. Aquest és el millor lloc assolit fins ara en competicions internacionals d'un esport que fa de la cooperació i l'habilitat els seus trets distintius. I que es juga en equips mixts.

guns casos, per imperatiu dels temps, hagin caigut en desús. La doctrina del Tribunal Constitucional és determinant en això i confirmà recentment la validesa de les Partides (1256-65) i les Lleis de Toro (1505) pel que fa al dret nobiliari, molt més antigues que la Pragmàtica del 1776.

Joan Carles és conscient d'això, sap que els seus fills i filles resten exclosos per la llei dinàstica de la successió, una altra cosa és el silenci sobre el tema i la contínua apel·lació al regne *ex novo* franquista. Així, el nomenament com a infant d'Espanya del seu cosí Carles de Borbó-Dues Sicílies cal interpretar-lo, més enllà dels aspectes protocol·laris, com una fórmula per assegurar la continuïtat de la monarquia en el cas que Felip, Helena i Cristina restessin definitivament exclosos de la successió.

Carles de Borbó-Dues Sicílies.

Fa un any, amb consentiment reial i de la jerarquia eclesiàstica, Felip de Borbó es casà amb la periodista i divorciada Letizia Ortiz Rocasolano, matrimoni desigual que impedeix l'hereu masculí de Joan Carles succeir-lo com a cap de la casa reial espanyola (una altra cosa és la casa reial "franquista", si permeteu l'expressió). Els drets legítims a la successió de la corona d'Espanya recauen, doncs, en l'infant Carles de Borbó-Dues Sicílies, duc de Calàbria i nét de Maria Mercè de Borbó,

filla d'Alfons XII i princesa d'Astúries. Nascut a Lausana el 16 de gener del 1938, és el cap de la casa reial de Borbó-Dues Sicílies, la destronada per Garibaldi el 1860. Infant d'Espanya per nomenament reial, des del 16 de desembre del 1994, és també el cap i sobirà de la Sagrada i Militar Orde Constantiniana de Sant Jordi, de l'orde de Sant Gner i cavaller del Toisó d'Or. Es casà el 12 de maig del 1965 amb Anna, princesa d'Orleans (matrimoni totalment ajustat a la Pragmàtica). La parella ha tingut cinc fills: Pere, duc de Noto, que perdé els drets a la successió espanyola per casar-se morganàticament amb Sofia Landaluce; la princesa Cristina, també exclosa per contraure matrimoni desigual amb Pedro López-Quesada; la princesa Maria -atenció!-, que des del 1996 és esposa de l'arxiduc Simeó d'Àustria; la princesa Agnès, també casada de manera desigual amb Michele Caroli, i la princesa Victòria, soltera, que s'havia postulat com a possible esposa de Felip de Borbó.

Així, a Carles li succeiria la princesa Maria, casada amb l'hereu d'Àustria, matrimoni que ha donat ja tres fills: Joan (1997), Lluís (1998) i Isabel (2000). Ironies del destí, després de tres segles la corona tornaria, doncs, als Habsburg.

David Garrido